

PROBLEMLERİ MERHAMETLE ÇÖZMEK

İnsan, fitratının gereği olarak başkalarına zarar verme gibi bir durum içinde yaratılmamıştır. Yaşadığı çevre, aile bireylerinin eğilimleri ve aldığı eğitim onun hangi istikamette gideceğini belirlemektedir.

Fıtrat, insanda hayatının başlangıcı olarak doğru yönde gidebileceği yapılanmanın kendisidir. Adeta fabrika ayarlarını temsil etmektedir. Ancak insanoğlu bu ayarlarla ya oynamakta ya da bulunduğu hal üzere kalmasını sağlamaktadır.

Günlük hayatımızda hemen hemen her gün insanların fitratlarının onaylamadığı eylemlerle karşılaşmaktayız. Kadın cinayetleri, aile fertlerini öldürmeler, yan baktın diye dövüşmeler, küçük bir meseleden bile hakaret etmeler vs. birçok örnek etrafımızda cereyan etmektedir. Gazeteler ve televizyonlar bunların her gün onlarcasını haber yapmaktadırlar.

Yaşanan bu olayların aslında temellerine inerek çözüm üretmek gerekmektedir. Merhametten yoksun her bir davranışın tabanında başka olumsuzluklar bulunabilmektedir. Çünkü insan ilk yaratılışı itibarıyla fitratında bu tür temayüllerin olmadığını belirtmek gerekir. İnsan sonraki yaşamı içinde böyle olumsuz alışkanlıklar edinmektedir.

Karşılaşılan problemlerde çok fazla enine boyuna düşünen, bir adım sonrasını hesap eden bir anlayışımız bulunmamaktadır. Meseleleri kısa yoldan, belki de kırıp dökerek halletme yoluna gidebilmekteyiz. Ancak bu durum, sonraki zaman içinde daha fazla emek ve gayret sarf ederek tamir süreci yaşamaya mahal verdiğini unutmamak gerekir.

İnsanlar arası problemlerin çözümünde merhametin önemli bir etkisi vardır. Merhamet, empati kurmaktır. Karşısındaki insanın yerine kendini koymak ve onu anlayabilmeye gayret etmektir. Herhangi bir problemle karşılaşıldığı zaman ilk önce meselenin ne olduğunu etraflıca incelemek mutlaka faydalı olacaktır. Acele karar verme insanı onarılması zor merhalelere götürebilir. Dolayısıyla insanlar arası ilişkilerde birbirimizi daha fazla anlamaya, dinlemeye ve merhametle yaklaştırmaya ihtiyacımız vardır. Bu noktada Peygamber (s.a.v.)'den güzel bir uygulamayı zikretmek gerekir. Bir bedevi Peygamber (s.a.v.)'in cübbesinden kuvvetlice çekmişti. Peygamberimizin ensesinde bedevi'nin kuvvetli çekişiyle cübbenin sertliği oraya iz bırakmıştı. Bedevi: Ey Muhammed! Hazineden bana bir şeyler verilmesi için emret, dedi. Peygamberimiz bedeviye döndü ve güldü, sonra da ona istediğinin verilmesini emretti. (Buhârî, Farzu'l-Humus, 19). Allah Rasûlü (s.a.v.), onu dinlemiş, derdini anlamış ve meselenin halledilmesi için emir vermiştir. Rahmet Peygamberi (s.a.v.) o bedeviye tepki göstermiş olsaydı, belki de onun Müslüman olmasına vesile olamayacaktı. Bu örnek, problemlerle karşılaşıldığında nasıl hareket edilmesi gerektiğini bize öğretmektedir.

Allah, insanları farklı farklı yaratmıştır. Her bir insanın ayrı bir akli ve iradesi bulunmaktadır. Bir konu hakkında farklı düşünmemiz normal karşılanması gereken bir durumdur. Burada anormal olan farklılığımız değil, farklılığımızı kullanarak çözüm üretemememizdir. Akıl ve irade çerçevesinde hareket edenler, kendilerine verilen söz konusu imkânları en güzel şekilde kullananlardır. Söz konusu imkânlar dâhilinde, karşılaşılan problemlerde neyin iyi neyin de kötü olduğunu tespit etmek mümkündür.

İnsan, iyi ve güzeli umulmadık yerlerden bulabilir. Mesela, zamanında yaşayan güzel ahlak sahibi bir âlime, sen bu ahlakını nereden aldın demişler. O da ahlaqsızdan aldım demiş. İlk bakışta ahlaqsız insandan alınabilecek iyi yönler neler olabilir ki şeklinde düşünülebilir. Ancak o âlim, devamla ahlaqsızın yaptıklarının tersini yaptım şeklinde cevap vermiştir. Her şey zıddıyla kaimdir. Ahlaqsız bir insandan bile bir kişi aksi yönlü hareket ederek ahlakı öğrenebilir.

İyinin ve kötünün yolu bellidir. İyinin iyi, kötünün de kötü olduğunda insanlar en azından asgari müşterekte birleşebilir ve problemlere çözüm üretebilirler. Karşılaşılan meselelerin halledilmesinde merhametle yaklaşım göstermek etkili olacaktır. Çünkü insanı

yönlendiren iki güçten biri olan ruh mutlaka merhamet yolunu tavsiye edecektir. Ancak nefsin ve şeytanın tavsiyelerine kulak verildiğinde yanlış işler yapılabilecektir.

Her meselenin mutlaka bir çözüm yolu vardır. Bugün çözülemeyenler zamana bırakıldığında kendiliğinden hallolacaktır. Âlimler “zaman en güzel müfessirdir” tespitinde bulunmuşlardır. Yani zamana bırakılan meseleler kendiliğinden çözüm süreci yaşayacaktır. Önemli olan meseleler karşısında o iradeyi ortaya koyabilmektir. Tıpkı Peygamber (s.a.v.)’in “güçlü insan, problemle ilk karşılaştığında kendini tutabilendir” (Buhârî, Edeb 76; Müslim, Birr 98) buyurduğu gibi. Kendini tutabilmek, ancak merhamet nazarından hareket etmekle meydana gelecektir. Karşılaştığımız problemlere merhamet penceresinden çözüme odaklı olarak yaklaşmak gerekmektedir. Unutmayalım ki, akıllı insanlar çözüm, basit insanlar da problem üretir.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZTOPRAK
Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi